

CEZA MUHAKEMESİ ŞARTLARI

Genel Olarak Ceza Muhakemesi Şartları

✓ **Kural:** Ceza muhakemesi şarta bağlı olarak yapılmaz.

- *Suç işlendiğini herhangi bir yolla öğrenen soruşturma makamları harekete geçer ve suç iddiasını araştırır; bu iddia ciddi bulunursa soruşturmaya devam edilir. (CMK m. 160/1)*
- *Sonuçta yeterli delil bulunursa kamu davası açılır, yargılama yapılır ve hüküm kurulur.*

■ **İstisna:** Bir soruşturmanın yürütülmesi, dava açılması ve yargılama yapılması, kısaca muhakemenin yürüyüşü, «belli şartların gerçekleşmesine» veya «belli engellerin bulunmamasına» bağlı olabilir.

Bir soruşturmanın yürütülmesi ve sonunda dava açılması veya açılmış olan bir davanın yargılanması,

- bazı şartların gerçekleşmesine veya
- bazı engellerin bulunmamasına bağlı ise,

ceza muhakemesi şartları

söz konusudur.

- **Muhakeme şartlarının kabul ediliş nedeni, şartın niteliğine göre değişmektedir.** Örneğin; suçtan zarar görenin iradesine önem vermek (şikayet), mahkemelerin iş yükünü hafifletmek, mağduru korumak (uzlaştırma).
- **Kanunlarda genellikle “muhakeme şartı” kavramına yer verilmez.** İstisnaları; Bankacılık Kanunu (5411 s. K. m. 162/1), Sermaye Piyasası Kanunu (6362 s. K. m. 115/1).
- **Ceza muhakemesi hukukunun birer kurumu olan muhakeme şartlarının mutlaka ceza muhakemesi kanunlarında yer alması gerekmemektedir.** Örneğin; şikayet, izin, talep gibi muhakeme şartları TCK’de yer alır.
- **Nerede yer alırsa alsın, muhakeme şartları ceza muhakemesi hukukunun esaslarına, ilkelerine tabidir.** Örneğin; zaman bakımından derhal uygulama ilkesi geçerlidir.

Ceza Muhakemesi Şartlarının Niteliği

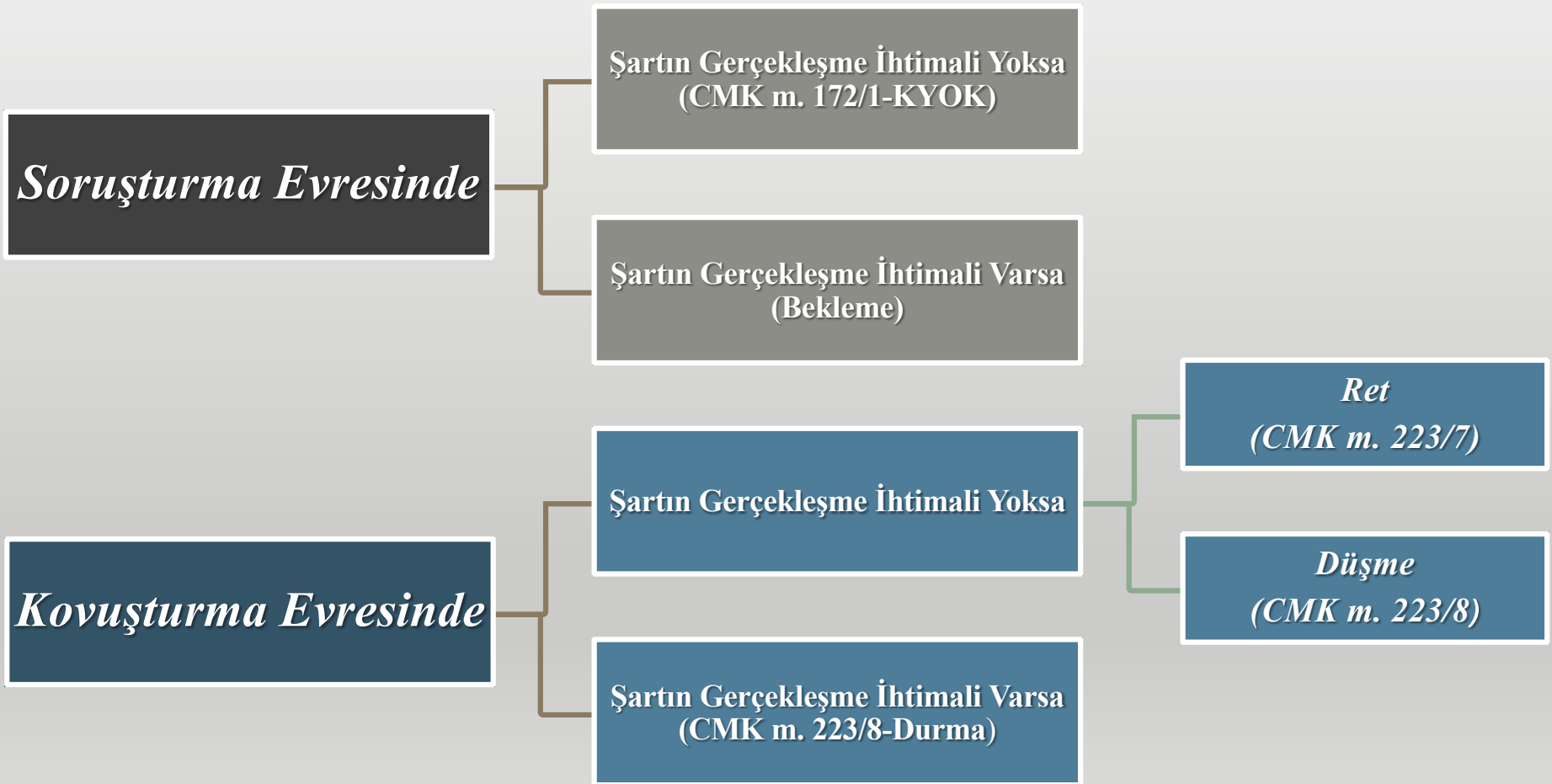
-
- Şarta bağlı olmayan muhakemede,** suçun unsurları tamamlanınca muhakeme yapılması gerekmektedir.
 - Şarta bağlı muhakemede,** ayrıca şartın da gerçekleşmesi aranır. Muhakeme şartı gerçekleşmediği takdirde, muhakeme faaliyeti yapılamayacak ve dolayısıyla fail cezalandırılamayacaktır.

Ceza muhakemesi şartı, gerçekleşmediği takdirde, fiilin suç olmasına ve karşılığında faile ceza verilmesine değil; **sadece, muhakeme faaliyetinin yapılmasına engel olur.**

Ceza muhakemesi şartları, muhakeme hukuku kurumudurlar.

- ✓ *Muhakeme yapılamaması dolayısıyla failin cezalandırılmaması sonucunu doğurmaları, muhakeme şartlarının maddi ceza hukuku kurumu sayılmalarını gerektirmez.*
- ✓ *Somut durumda failin cezalandırılmasını sağlamaları ya da buna engel olmaları nedeniyle, muhakeme şartlarının çift bünyesi olduğunu, dolayısıyla hem muhakeme hukuku hem de maddi ceza hukuku kurumu olduklarını kabul etmek de mümkün değildir.*

Ceza Muhakemesi Şartlarının Sonuçları

Bazı Ceza Muhakemesi Şartları

- 1. Şikayet**
- 2. Talep**
- 3. Müracaat**
- 4. İzin**
- 5. Dokunulmazlığın Bulunmaması**
- 6. Türkiye’de Bulunma**
- 7. Kesin Hüküm Bulunmaması**
- 8. Aynı Davaya Bakılmakta Olmaması**
- 9. Sanığın Hazır Bulunması**
- 10. Sanığın Akıl Hastası Olmaması**
- 11. Bekletici Sorunun Çözümü**
- 12. Ön ödeme**
- 13. Uzlaşma**

Şikayet

Soruşturulması ve kovuşturulması
şikayete bağılı suçlardan zarar
görenlerin,
soruşturma ve kovuşturma yapılması
ve failin cezalandırılması iradesini
ortaya koymak suretiyle,
yetkili makamlara yaptıkları
başvuruya
«şikayet»
denir.

- Kural olarak suçlar re'sen soruşturulur ve kovuşturulur. Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar istisnayı oluşturduklarından, **şikayet şartının kanunlarda açıkça gösterilmesi gerekmektedir.**
- Şikayete bağlı soruşturma ve kovuşturma istisnayı oluşturduğundan, **suçtan zarar görme kavramı dar anlaşılmalıdır.** Dar anlamda suçtan zarar görme, suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyi ifade eder.
- Kurum olarak şikayet, **Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir.** (TCK m. 73)

Şikayet X İhbar

➡ *Re'sen soruşturulan ve kovuşturulan suçlar kim tarafından bildirilirse bildirilsin* ihbardır.

▪ İhbar

➡ *Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçların suçtan zarar gören dışındaki kişiler tarafından bildirimi* de ihbardır.

▪ Şikayet

➡ *Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlarda sadece suçtan zarar görenin* bildirimidir.

- ✓ **Şikayet fiile ilişkindir.** TCK, soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olan *suç hakkında* şikayetten söz etmektedir (TCK m. 73/1).
- ✓ Fail bilinmese dahi şikayette bulunulabilir.
- ✓ Şikayetin fiile ilişkin olması, o fiille ilişkili bütün failer hakkında şikayette bulunulması anlamına gelir.
- ✓ Faillerden bir kısmı hakkında şikayetçi olmak, diğer kısmı hakkında şikayetçi olmamak söz konusu değildir. Burada **«şikayetin bölünmezliği ve sirayeti»** nden söz edilir.

- ✓ Şikayetin bulunmaması **hem soruşturma hem kovuşturma yapılmasına engel olur** (TCK m. 73/1).
 - ✓ *Şikayete bağlı bir suç ile re'sen soruşturulan ve kovuşturulan bir suçun birlikte işlenmesi. Örn: TCK m. 85/2, TCK m. 142/4*
- ✓ **Şikayetin süresi**, suçtan zarar gören fiil ve faili öğrendiği andan itibaren 6 ay içerisinde bu hakkını kullanmalıdır. Şikayet süresi bütün suçtan zarar görenler için ayrı ayrı hesaplanır (TCK m. 73/3).
- ✓ **Şikayet hakkı**, şahsa sıkı sıkıya bağlıdır ve yalnız hak sahibi bu hakkı kullanabilir. Mümeyyiz olmayan zarar görenler için kanuni temsilcisi bu hakkı kullanabilir.

■ **Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyete bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunur. (CMK m. 158/7)**

- *Cumhuriyet savcısının suçun resen takip edilen bir suç olduğunu kabul etmesi veya suçun şikayete tabi olduğunu kabul etmekle birlikte şikayet konusundaki iradenin dosyada mevcut olmadığını gözden kaçırması gibi hallerde de CMK m. 158/7 hükmü uygulanmalıdır.*

Şikayetten Feragat ve Vazgeçme

✓ **Feragat**, doğmuş, fakat henüz kullanılmamış şikayet hakkının, süresi içinde kullanılmayacağını açıklanmasıdır.

✓ Feragat, **tek taraflı irade açıklamasıdır.**

✓ **Vazgeçme**, yapılmış olan bir şikayetin geri alınmasıdır.

✓ TCK m. 73'de «geri alma» kavramı kullanılmamakta, «vazgeçme» kavramı ise geri alma anlamında kullanılmaktadır.

✓ İştirak halinde suç işledikleri düşünülen birden fazla şüpheli veya sanıktan biri hakkındaki şikayetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar. (TCK m. 73/5)

✓ Vazgeçme, **şüpheli veya sanığın kabulü halinde sonuç doğurur.** (TCK m. 73/6)

✓ Vazgeçme ve feragat **birer kere mümkündür.**

► İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda **soruşturma yapılmasına yer olmadığına** karar verilir. Bu durumda şikâyet edilen kişiye şüpheli sıfatı verilemez. Soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar, varsa ihbarda bulunana veya şikâyetçiye bildirilir ve bu karara karşı 173. maddedeki usule göre **itiraz edilebilir**. İtirazın kabulü hâlinde Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma işlemlerini başlatır. (CMK m. 158/6)

Şikayetin Yapılabileceği Makamlar;

- Şikayetin doğrudan doğruya yapılabileceği makamlar, Cumhuriyet Başsavcılığı ve kolluktur. (CMK m. 158/1)
- Dolaylı olarak şikayeti kabul edecek merciler,
 - Yurt içinde işlenen suçlar bakımından; valilik, kaymakamlık ve mahkemeler,
 - Yurt dışında işlenen ve ülkede takibi gereken suçlar bakımından; elçilik veya konsolosluklardır. (CMK m. 158/2, 3)
- Ülkede işlenen suç, bir görev suçu ise, ilgili kurum ve kuruluş idaresine de ihbar veya şikayette bulunulabilir. (CMK m. 158/4)

~~~~~CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NA

ŞİKÂyetÇİ VE ADRESİ :

T.C. KİMLİK NO :

VEKİLİ(Varsa) :

ŞİKAYET OLUNAN VE ADRESİ :

VEKİLİ(Varsa) :

SUÇ :

SUÇ TARİHİ :

AÇIKLAMALAR :

TALEP : Yukarıda izah edilen nedenlerden dolayı şikâyet edilen
~~~~~ hakkında soruşturma yapılarak cezalandırılması için kamu davası açılmasını
saygılarımla talep ederim. (Tarih)

Adı ve Soyadı
İmza

DELİLLER :

İSTANBUL CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NA

ŞİKÂyetçi ve Adresi : M. B. – Adresi

T.C. Kimlik No : *****

VEKİLİ(Varsa) : Adı ve Soyadı

ŞİKÂyet Olunan ve Adresi : Ş. O. – Adresi (*BİLİNİYORSA)

VEKİLİ(Varsa) : Adı ve Soyadı - Adresi

Suç : Hakaret

Suç Tarihi : .../.../20...

ACIKLAMALAR :

- 1- Ş.O. ile işyerlerimiz bitişiktir ve yıllardan beri ~~dükkan~~ komşumuzdur. Dün yani .../.../20... günü saat 15:30 sıralarında işyerimde bulunan çöpleri yine işyerimizin önünde bulunan ve Ş.O. ile ortak kullandığımız çöp bidonuna attım. Ancak işyerine girdikten sonra Ş.O. arkamdan bana hitaben "Buraya neden çöp atıyorsun şerefsiz, buraya bir daha çöp atarsan senin ananı ~~avradını~~ sin-kaf ederim" diyerek hakaret ve küfürler etmiştir.
- 2- Bana ~~alanen~~ diğer ~~dükkan~~ komşularımızın önünde hakaret ve küfür eden Ş.O. yüzünden işyerine gidip gelmek benim için sıkıntılı bir durum haline geldi. Ş.O.'nun bundan böyle bu tür hareketler içerisine girmemesi amacıyla kendisinden ~~şikâyetçi~~ olmam gerektiğini düşündüm ve bu dilekçeyi yazmak zorunda kaldım. Ş.O.'dan ~~şikâyetçi~~yim.

TALEP : Yukarıda izah edilen nedenlerden dolayı ~~şikâyet~~ edilen Ş.O. hakkında soruşturma yapılarak cezalandırılması için kamu davası açılmasını saygılarımla talep ederim. (.../.../20...)

(Şikâyetçinin) Adı ve Soyadı
İmza

DELİLLER : 1- Tanık beyanları

2- Kamera kayıtları

Talep

- ✓ «**Talep**», bazı suçlar bakımından devletin resmi bir makamının şikayetidir.
- ✓ Talep halinde **Cumhuriyet savcısı iddianame düzenlemek zorundadır.**
- ✓ İadeyi gerektiren başka bir sebep bulunmadığı takdirde, **mahkeme, delilin dava açmak için yeterli olmadığı gerekçesiyle iddianameyi iade edemeyecektir.**
- ✓ Talepte bulunacak olan resmi makam, **genellikle Adalet Bakanıdır.** (TCK m. 12/1, 3, 4; 13/2, 3)
- ✓ Resmi makamın talepte bulunabilmesi için **herhangi bir süre öngörülmemiştir.**
- ✓ Talebin **geri alınması söz konusu değildir.**

Müracaat

- ✓ Bazı suçlarda, belirli makamların veya yabancı devletin şikayette bulunmasına «**müracaat**» denir.
- ✓ Müracaat üzerine **Cumhuriyet savcısı dava açmak zorunda değildir.**
- ✓ İddianame ilgili **mahkeme tarafından, kabul edilebilirlik yönünden serbestçe değerlendirilir.** (CMK m. 174)
- ✓ Müracaatı **yabancı devletler de yapabilir.** Örn: Yabancı devlet başkanına karşı suç (TCK m. 340), yabancı devletin bayrağına karşı hakaret (TCK m. 341)
- ✓ Müracaat kural olarak **süreye tâbi değildir ve geri alınabilir.**
 - ✓ ***Sürenin istisnası**; TCK m. 11/2.*

İzin

- «İzin», bazı suçlarda, kamusal iddia makamının sorması üzerine, yetkili resmi makamların, fail hakkında kamu davası açılmasında kamu yararı olup olmadığı yönünde yaptıkları irade açıklamasıdır.
- **İzin fiile ilişkindir**, bu nedenle iznin verilmesi ya da verilmemesi, suç ortaklarının tümü bakımından sonuç doğurur.
- İstisnaların dar yorumlanması kuralı gereğince kanunda aksi belirtilmedikçe **iznin geri alınmasından söz edilmemesi gerekir**.
- İzin vermeye yetkili makam çoğu zaman Adalet Bakanı veya Adalet Bakanlığı'dır.

Dokunulmazlığın Bulunmaması

Yasama ve bakanlık dokunulmazlığı,

Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların dokunulmazlığı,

Seçim dokunulmazlığı,

Hakimlik, savcılık, avukatlık ve noterlik dokunulmazlığı,

Askerlik dokunulmazlığı,

Diplomatlık dokunulmazlığı,

Bu dokunulmazlıklar kalkmadan muhakeme yapılamaz.

Türkiye’de Bulunma

- ✓ Yabancı ülkede işlenen bazı suçlardan dolayı, vatandaş veya yabancı olan fail hakkında Türkiye’de yargılama yapılabilmesi için **failin Türkiye’de bulunması** bir muhakeme şartıdır.

Kesin Hüküm Bulunmaması

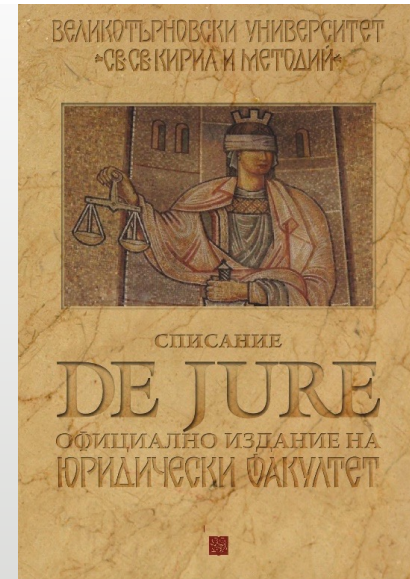
- ✓ Bir ceza muhakemesinin kesin hükümle sona ermesinden sonra, aynı konuda tekrar muhakeme yapılamaz. Dolayısıyla, aynı suçtan ötürü aynı kişi aleyhine birden fazla defa ceza davası açılamaz. Bu ilke, *“Non Bis in Idem”* kuralı olarak bilinir.
- ✓ Buna göre, aynı fiil nedeniyle aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm varsa, davanın reddine karar verilir. (CMK m. 223/7)

Non Bis in İdem

Fiilin Aynı
Olması

Kişinin Aynı
Olması

- **Non bis in idem**, kural olarak, iç hukukta geçerlidir.

- Milletlerarası ceza hukukunda **istisnaen** kabul edilmektedir. Ancak, Türkiye'nin taraf olduğu *Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi* ile *Ceza Kovuşturmalarının Aktarılması Konusunda Avrupa Sözleşmesi*, non bis in idem kuralına milletlerarası ceza hukukunda da bazı hallerde geçerlilik tanımaktadırlar.

Taraf devletlerden birinde, bir kişi hakkında bir suçtan dolayı;

a) soruşturma başlatılmış olması,

b) soruşturma sonucunda dava açılmaması yönünde bir karar verilmiş olması,

c) yargılama süreci devam etmesine rağmen henüz kişinin suçluluğunu tespit aşamasına gelinmemiş olması hallerinde,

non bis in idem kuralının milletlerarası geçerliliğinden söz edilemeyecektir. Dolayısıyla bu hallerde, aynı fiil dolayısıyla aynı kişi hakkında **diğer taraf devletler muhakeme yapabilirler.**

Bir taraf devlet mahkemesi tarafından;

- a) kişinin suçluluğunun tespit edilmiş fakat henüz müeyyidesinin tayin edilmemiş olması,*
- b) kişi hakkında beraat kararı verilmiş olması,*
- c) kişi hakkında mahkumiyet kararı verilmiş olması hallerinde,*

bu kişi aynı suçtan dolayı diğer devlet mahkemelerinde hiçbir şekilde yargılanamaz.

- Ancak, mahkumiyet kararı verildiğinde, diğer devlet mahkemelerinde bu suçtan dolayı kişinin yargılanamaması için, *mahkumiyet kararının tamamen infaz edilmiş veya halen infaz ediliyor olması ya da mahkumiyet kararına konu olan cezanın affa veya zamanaşımına uğramış olması gerekmektedir.*

- Bir ceza muhakemesinin kesin hükmüyle sona ermesinden sonra, aynı konuda tekrar muhakeme yapılamaması ilkesinin **istisnası** bulunmaktadır: *Yeni olay veya yeni delil* meydana çıkması hali.
- **Yeni olay veya yeni delil**, hükmün verildiği tarihte yargılama makamınca bilinmeyen olay veya delildir.

Aynı Davaya Bakılmakta Olmaması

- ✓ *Non bis in idem* ilkesinin bir diğer uygulama şekli olarak, aynı fiil ve aynı kişiyle ilgili olarak ancak bir defa dava açılabileceğinden, bu şekilde açılmış olan davaya bakılmakta olması, aynı davanın yeniden açılmasına engeldir.
- ✓ Yeni bir dava açılmış ise, birinci davadan haberdar olan mahkeme, ceza uyuşmazlığının derdest olması nedeniyle davanın reddine karar verecektir. (CMK m. 223/7)

Sanığın Hazır Bulunması

- ✓ Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre, **sanık duruşmada hazır bulunmalıdır.** Duruşmada bulunmayan sanık hakkında *kural olarak duruşma yapılamaz.* (CMK m. 193/1).
- ✓ Duruşmada hazır bulunmak, **sanık için hem hak hem de yükümlülüktür.**
- ✓ Hazır bulunma imkanı, dinlemeyi, talep etmeyi ve iddialarını destekleyecek olay ve olguları ileri sürmeyi içerir.

SANIĞIN HAZIR BULUNMADIĞI HALLER

SANIĞIN YOKLUĞU

SANIĞIN
GAİP
OLMASI
(CMK M.
244)

SANIĞIN
KAÇAK
OLMASI
(CMK M.
247-248)

MAHKEMEDEN
UZAKLAŞMA
(CMK M. 194)

YOKLUKTA
DURUŞMA
YAPILABİLEN
HALLER (CMK
M. 195)

DURUŞMADAN
BAĞIŞIK
TUTULMA
(CMK M. 196)

SANIĞIN
DURUŞMADAN
ÇIKARILMASI
(CMK M. 200)

Sanığın Akıl Hastası Olmaması

Akıl Hastası Sanık

Suç İşlendiği
Anda
(TCK m. 32)

Suç
İşlendikten
Sonra

Bekletici Sorunun Çözümü

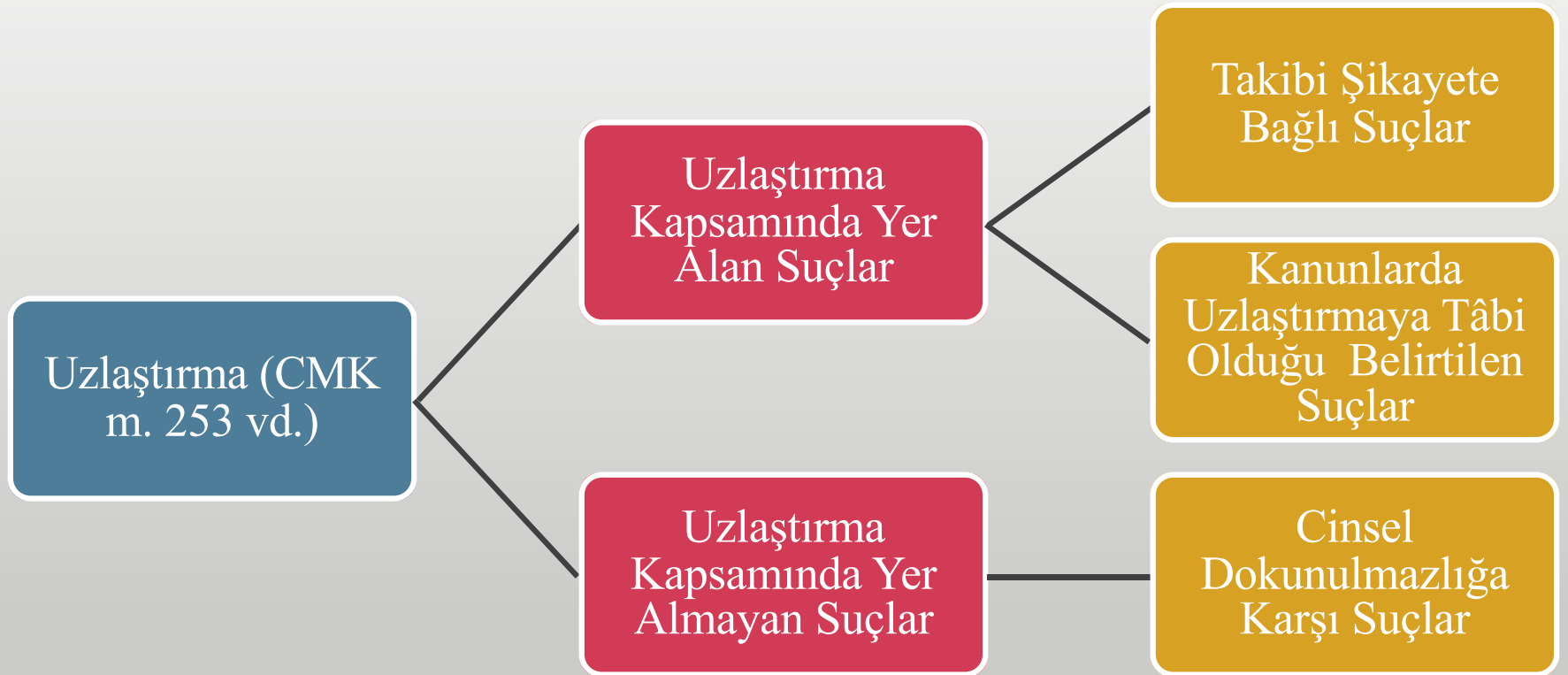
- Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı **verebilir**. (CMK m. 218/1)
- Hatta bazen bekletici sorun yapılması mecburiyeti bulunmaktadır. (Anayasa, m. 152).

Ön Ödeme

- Bazı suçların soruşturulması veya kovuşturulması, önödemenin yerine getirilmesi halinde devam etmemektedir (TCK m. 75). Böylece, bu suçlarda ön ödemenin yerine getirilmesi bir soruşturma veya kovuşturmayı sona erdirmektedir.
- Ön ödeme bakımından **muhakeme şartı olan husus**, ön ödemeye tabi olan suçların soruşturulması sırasında ön ödeme usulünün denenmemiş olmasıdır.

Uzlaştırma

- Asıl olarak soruşturma bakımından, istisnai hallerde ise kovuşturma bakımından öngörölmüş bulunan uzlaştırma, CMK'nın 253 ve devamı maddelerinde yer alan yeni bir ceza muhakemesi kurumudur.
- Uzlaştırma bakımından **muhakeme şartı olan husus**, tıpkı ön ödeme olduğu gibi, uzlaştırmaya tabi olan suçların soruşturulması sırasında uzlaştırma sürecinin denenmemiş olmasıdır.

UZLAŖTIRMA RAPORU ÖRNEĞİ

EK-3

UzlaŖtırma No	:
Cumhuriyet Bassavcılığı Soruşturma No	:
Mahkeme Esas No	:
UzlaŖtırma konusu suç / suçlar	:
UzlaŖtırmacının	:
Adı ve Soyadı	:
Sicil Numarası	:
İletişim Adresi	:
Görevlendirme tarihi	:
Dosya içindeki belgelerin birer örneğinin verildiği / UzlaŖtırma s�resinin baŖladığı tarih	:
UzlaŖtma teklif tarihi	:
Ek süre verilme tarihi ve süresi	:
S�phelinin / Sanığın / Kanun� temsilcisinin	:
Adı ve Soyadı	:
T.C. kimlik numarası	:
Adresi	:
M�dafiin	:
Adı ve Soyadı	:
T.C. kimlik numarası	:
Adresi	:
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası	:
Mağdur/Katılan / Suçtan zarar görenin / Kanun� temsilcisinin	:
Adı ve Soyadı	:
T.C. kimlik numarası	:
Adresi	:
Vekilin	:
Adı ve Soyadı	:
T.C. kimlik numarası	:
Adresi	:
Kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası	:
Tercümanın	:
Adı ve Soyadı	:

T.C. kimlik numarası	:
Adresi	:
Taraflardan biri yabancı ülkede oturuyorsa Türkiye’de göstereceği ikametĐaĐı	:
Taraflardan biri yabancı ve Türkiye’de göstereceği bir ikametĐaĐı yok ise ülkesindeki ikametĐaĐı	:
Raporun düzenlendiği yer ve tarihi	:
UzlaŖtırma süresi	: () Gün
UzlaŖtırma sonucu	:

Tarafların üzerinde anlaŖtıkları edim, edimin yerine getirilme Ŗekli ve zamanı:

UzlaŖtırmanın baŖarısızlıkla sonuçlanması hâlinde nedenleri:

İmzalar

S�pheli / Sanık	:
Mağdur / Katılan	:
Suçtan zarar gören	:
M�dafi	:
Vekil	:
Kanun� temsilci	:
UzlaŖtırmacı	:

ONAY ŖERH 

Tarih, mühür ve imza
Cumhuriyet Savcısı / H kim

ONAYLAMAMA GEREKÇESİ:

Tarih, mühür ve imza
Cumhuriyet Savcısı / H kim

Seri Muhakeme Usulü

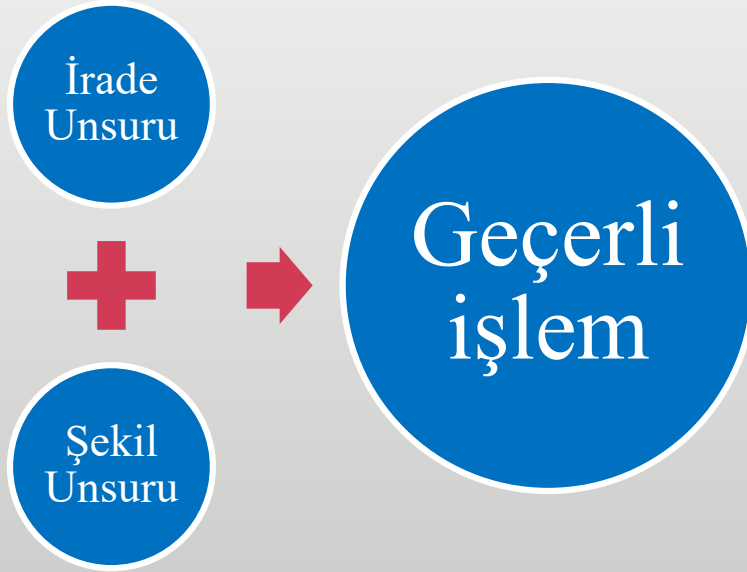
- Seri muhakeme usulü, 17.10.2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunla, 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren uygulanmak üzere özel bir muhakeme usulü olarak düzenlenmiştir.
- CMK m. 250’de yer alan seri muhakeme usulünde, maddede sayılan suçların soruşturması sırasında, şüphelinin sorumluluğu kabul etmesi halinde, muhakemenin genel esaslara göre yürütülmesi yerine daha basit bir usulle sonuçlandırılması söz konusu olmaktadır.
- Seri muhakeme usulü bakımından muhakeme şartı olan husus, tıpkı önödeme ve uzlaştırmada olduğu gibi, bu usule tabi olan suçların soruşturulması sırasında seri muhakeme usulünün denenmemiş olmasıdır. Nitekim CMK’nın 174/1-c maddesine 7188 sayılı Kanunla eklenen hükme göre, seri muhakeme usulüne tabi suçlarda bu usulün uygulanmaması iddianamenin iadesi sebebidir.
- Bu kapsamdaki suçlarda, soruşturma evresinde seri muhakeme usulü girişimi başarısız olmadıkça iddianame kabul edilmemekte ve bir sonraki evre olan kovuşturma evresine geçilememektedir.

CEZA MUHALEMESİ İŞLEMLERİ

Ceza Muhakemesi İşlemi Nedir

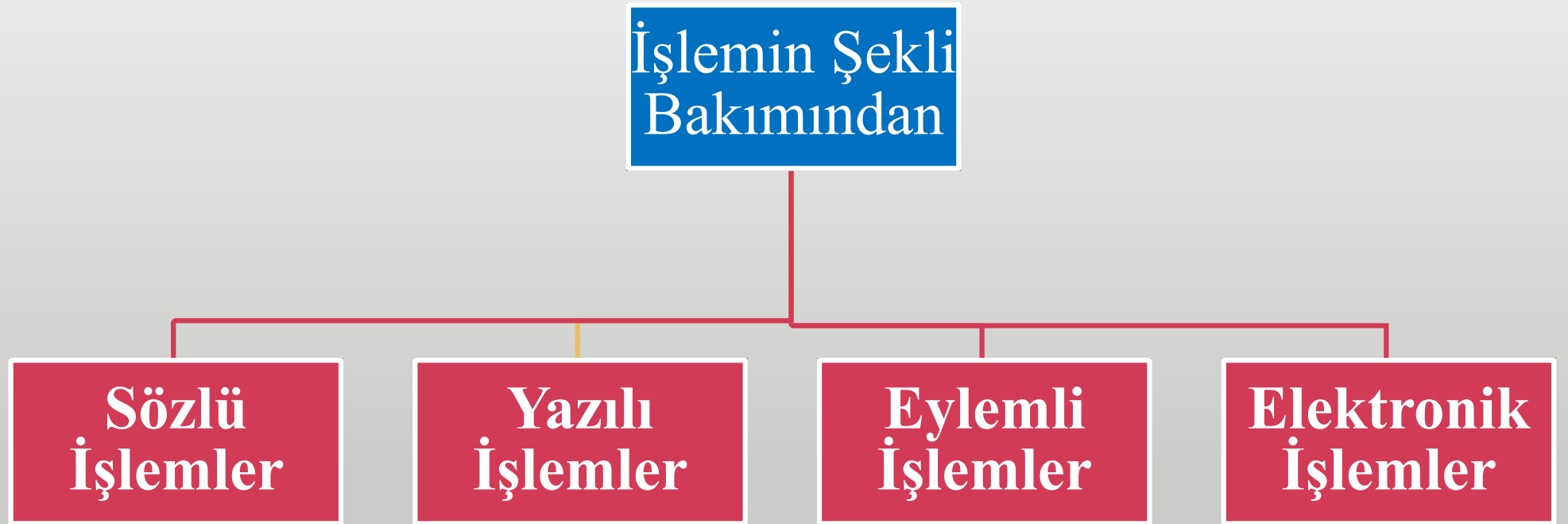

- Ceza muhakemesi, işlemlerden oluşan bir **süreç** tir.
- Ceza muhakemesi süjelerinin muhakeme faaliyeti sırasında hukuki sonuç doğurmaya yönelik tüm irade açıklamaları «**ceza muhakemesi işlemi**» dir.
- Muhakeme sürecinde; Şikayet, kovuşturmaya yer olmadığı kararı, iddianame düzenlenmesi, iddianamenin kabulü, duruşmanın açılması, hükmün verilmesi, kanun yollarına başvurulması vb. muhakemenin ilerlemesini sağlayan irade açıklamaları ve icra edilen faaliyetlerin tümü muhakeme işlemi olarak adlandırılır.

- Bir işlemin geçerli kabul edilebilmesi için:
 1. *Hukuki sonuç doğurmaya yönelik bir irade açıklaması ihtiva etmesi (irade unsuru)*
 2. *Kanunda öngörüle, işlemi kimin yapmaya yetkili olduğu, işlemin hangi sürede ve nasıl yapılacağı gibi hususlara yönelik, şekil şartlarını taşıması (şekil unsuru) gerekmektedir.*
- İşlem esas olarak icrai nitelik taşımakla birlikte, kanunun hukuki sonuç bağladığı durumlarda ihmali nitelik taşıması da mümkündür. Örneğin; İddianamenin 15 günlük süre sonunda iade edilmemesi halinde kabul edilmiş sayılması gibi. (CMK m. 174/3)

Ceza Muhakemesi İşlemlerinin Sınıflandırılması

Sözlü İşlemler

- Ceza muhakemesi işlemlerinin bir kısmı «**sözlü**» olarak yapılır.
- Sözlü olarak yapılan işlemlerin tutanağa geçirilmesi ise, işlemin yazılı olarak yapıldığı anlamına gelmeyip; işlemin varlığını ispat bakımından aranır.
- Duruşmada **sözlülük ilkesi** esastır. Sözlülük, duruşmada yapılan işlemlerin söz ile, konuşma yoluyla yapılmasını ifade eden, zorunlu olmadığı hallerde okunmayı yasaklayan bir ilkedir. Sözlü olarak ortaya konup tartışılmayan hiçbir bilgi kaynağı hüküm bakımından değer taşımayacak; sadece duruşmada sözle söylenen veya ortaya konan hususlar hükme esas alınabilecektir. (CMK m. 217/1)
 - *Duruşmada sanığın sorgusunun sözlü olarak yapılır. Soruşturma evresindeki ifade ve sorgu tutanaklarının duruşmada okunması istisnai hallerde mümkündür (CMK m. 213).*
 - *Tanık ifadesi sözlü olarak alınır. Tanığın soruşturma evresindeki ifade tutanaklarının duruşmada okunması da istisnai hallerde kabul edilmiştir (CMK m. 212).*
 - *Tanığa, sanığa, bilirkişiye soru sorma imkanı ancak sözlülük ilkesi ile sağlanabilir.*

Yazılı İşlemler

- Ceza muhakemesi işlemlerinin bir kısmı ise «**yazılı**» olarak yapılır. Bu işlemlerin yazılı olarak yapılması geçerlilik koşulu olup sözlü olarak yapılmaları mümkün değildir.
- Yazılı işlemler, doğrudan doğruya yazılı şekilde; yani belge düzenlemesi suretiyle yapılan işlemlerdir. Örneğin; iddianame, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, tutuklama kararı gibi.
- İşlemin yazılı şekil koşuluna bağlı olması ile, sözlü ve eylemli işlemlerin tutanağa bağlanması birbirinden farklı hususlardır.
- İşlemin geçerlilik koşulu olan yazılı olma ile, soruşturma evresinde geçerli olan yazılılık ilkesi karıştırılmamalıdır. Soruşturma evresindeki yazılılık(CMK m. 169/2); hem yazılı işlemleri hem de sözlü ve eylemli işlemlerin tutanağa bağlanmasını ifade eden geniş bir kavramdır. Örneğin şüphelinin ifadesinin alınması işlemi sözlü olarak gerçekleştirilip tutanağa bağlanır (CMK m. 147/1-i). Yakalama tutanağı ise eylemli olarak gerçekleştirilen işlem sonrasında düzenlenmektedir (CMK m. 97).
- Bazı işlemler şekil koşulu olarak yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Örneğin, ihbar veya şikayet (CMK m. 158/5), hakim veya mahkeme kararına yapılan itiraz (CMK m. 268/1)

Eylemli İşlemler

- Ceza muhakemesinde bazı işlemler, «*vücut hareketleri*» ile, yani «**eylemli**» olarak gerçekleştirilir. Arama, el koyma, yakalama, keşif gibi işlemler eylemli işlemlere örnek gösterilebilir.
- Eylemli işlemler, genellikle yazılı işlemlere dayanırlar. Örneğin arama, bir arama kararına istinaden şüpheli veya sanığın veya üçüncü kişilerin üstü, eşyası, konutu, işyeri ve onlara ait diğer yerlerde yapılan araştırma faaliyetidir.
- Eylemli işlemlerin tutanağa bağlanması gerekmektedir.

UYAP

Elektronik İşlemler

- Elektronik işlemlere ilişkin **CMK m. 38/A** hükmü, **“üçüncü yargı paketi”** olarak da adlandırılan **2.7.2012** tarihli ve 6352 sayılı Kanun’la ihdas edilmiş ve söz konusu hüküm **5.7.2012** tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Her türlü ceza muhakemesi işlemlerinde **Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)** kullanılır. Bu işlemlere ilişkin her türlü veri, bilgi, belge ve karar, UYAP vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır.
- Kanunlarda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, **dosyalar güvenli elektronik imza kullanılarak UYAP’tan incelenebilir ve her türlü ceza muhakemesi işlemi yapılabilir.**
- CMK kapsamında **fiziki olarak hazırlanması öngörülen her türlü belge ve karar elektronik ortamda düzenlenebilir, işlenebilir, saklanabilir ve güvenli elektronik imza ile imzalanabilir.**

Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlar diğer kişi veya kurumlara elektronik ortamda gönderilir. Güvenli elektronik imza ile imzalanarak gönderilen belge veya kararlar, gerekmedikçe fiziki olarak ayrıca düzenlenmez ve ilgili kurum ve kişilere gönderilmez.

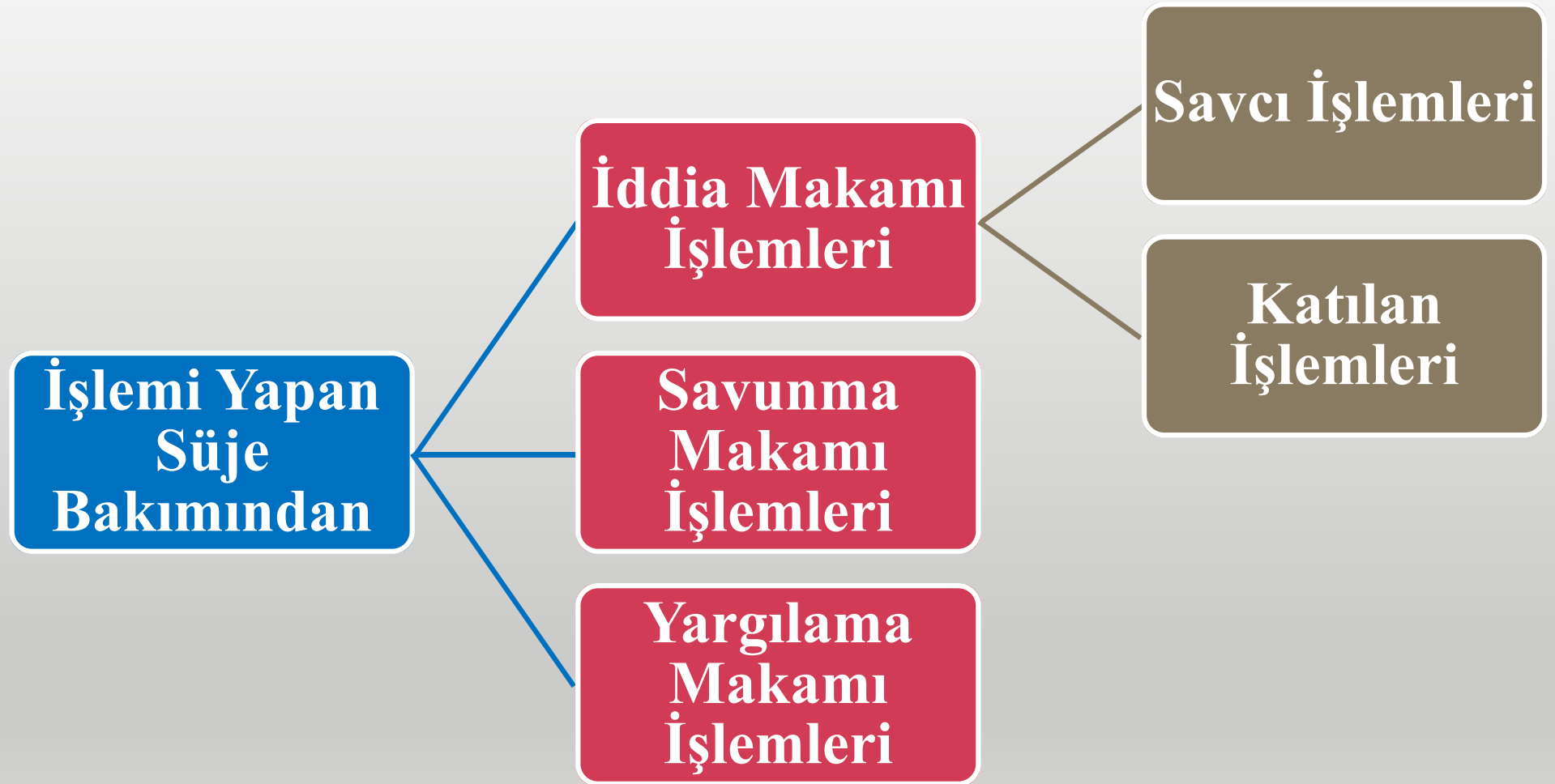
Elektronik imzalı belgenin elle atılan imzalı belgeyle çelişmesi halinde UYAP'ta kayıtlı olan güvenli elektronik imzalı belge geçerli kabul edilir.

Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hallerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim, Cumhuriyet savcısı veya görevlendirilen yetkili kişi tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.

Yargı birimlerinin ihtiyaç duyduğu nüfus, tapu, adlî sicil kaydı gibi dış bilişim sistemlerinden **UYAP vasıtasıyla temin edilen bilgi, belge ve kayıtlar, zorunlu olmadıkça ayrıca fiziki olarak istenilmez.** UYAP'tan dış bilişim sistemlerine gönderilen bilgi ve belgeler ayrıca zorunlu olmadıkça fiziki ortamda gönderilmez.

Savcı İşlemleri

- Savcı işlemleri, esas itibarıyla soruşturma evresinde delillerin toplanması ve muhafaza altına alınmasına yönelik araştırma faaliyetlerine ilişkindir. **Savcı bu işlemlerin bir kısmını doğrudan kendisi yapar.** Örneğin; savcının şüphelinin ifadesini alması, tanık dinlemesi gibi.
- Savcı işlemlerinin bir kısmı **«emir»** şeklindedir. Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir (CMK m. 161/1). Adli kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hallerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir (CMK m. 161/3). Örneğin; yakalama emri (CMK m. 98/2)
- Savcı işlemlerinin bir kısmı **«karar»** şeklindedir. Örneğin; gözaltı kararı (CMK m. 91), fizik kimliğinin tespiti kararı (CMK m. 81) gibi.
- Savcı işlemlerinin bir kısmı ise, **«istemde bulunma» (talep)** şeklindedir. Örneğin; tutuklama talebi (CMK m. 101/1), adli kontrol talebi (CMK m. 110/1) gibi.

- Cumhuriyet savcısının soruşturma evresindeki araştırma işlemleri, kamu davasının açılmasına yönelik karar vermeye yöneliktir. Örneğin; iddianame düzenlenmesi (CMK m. 170/2), kovuşturmaya yer olmadığı kararı (CMK m. 172/1).
- Cumhuriyet savcısının kovuşturma evresindeki işlemleri ise daha çok «**mütalaa**» (**görüş**) şeklindedir. Savcı mütalaasını kimi zaman yazılı kimi zaman sözlü olarak verir.
- Duruşmada her bir delilin ortaya konmasından sonra savcının görüşünün alınması gerekir (CMK m. 215). Delillerin ortaya konup tartışılmasından sonra savcının delillerin tümü hakkında değerlendirme yapması gerekir (CMK m. 216). (esas hakkındaki mütalaa)
- Temyiz kanun yoluna başvurulması halinde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gelen dosyaya ilişkin olarak Yargıtay Cumhuriyet savcısının görüş içeren bir tebliğname düzenlemesi gerekir (CMK m. 297).

Katılan İşlemleri

- Katılan işlemleri, genellikle «görüş bildirme» ve «istemde bulunma» (talep) şeklindedir.
- Katılan bu işlemleri, bizzat veya vekili aracılığıyla yapabilir.
- Duruşmada her bir delilin ortaya konmasından sonra katılanın görüşü sorulur (CMK m. 215). Delillerin ortaya konup tartışılmasından sonra katılanın delillerin tümü hakkındaki görüşünün sorulması gerekir (CMK m. 216).
- Örneğin: hakimin reddi istemi (CMK m. 24/2), bilirkişi görevlendirilmesi istemi (CMK m. 63/1), kanun yoluna başvurma (CMK m. 260/1).

Savunma Makamı İşlemleri

- Savunma işlemleri, şüpheli veya sanık ile müdafinin muhakeme sürecindeki taleplerini içeren, esas itibarıyla savunma hakkının kullanılmasına yönelik olan işlemlerdir.
- Savunma işlemleri genellikle «**görüş bildirme**» ve «**istemde bulunma**» (**talep**) şeklindedir.
- Duruşmada her bir delilin ortaya konmasından sonra sanık ve müdafinin görüşü sorulur (CMK m. 215). Delillerin ortaya konup tartışılmasından sonra sanık ve müdafinin delillerin tümü hakkındaki görüşünün sorulması gerekir (CMK m. 216).
- Örneğin: Hakimin reddi istemi (CMK m. 24/2), bilirkişi görevlendirilmesi istemi (CMK m. 63/1), delillerin ortaya konması istemi (CMK m. 206/2), kanun yolu başvurusunda bulunma (CMK m. 260/1) gibi.

Yargılama Makamı İşlemleri

- Yargılama makamları, **hakimlik** ve **mahkeme**dir.
- Soruşturma evresinde hakim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek amacıyla **sulh ceza hakimliği** ihdas edilmiştir. Mahkeme ise, kovuşturma evresinde görev yapmaktadır.
- Hakimlik ve mahkeme makamını işgal eden süje ise hakimdir. Hakimler işlemlerini hakimlik makamı ya da mahkeme makamı sıfatıyla gerçekleştirirler.
- Hakim işlemleri, çoğunlukla karar verme şeklinde olup; soruşturma evresinde sulh ceza hakiminin kararları, kovuşturma evresinde ise ara karar veya hükümdür. Hakimlerin ayrıca, keşif gibi, eylemli işlemleri de bulunur.

Ceza Muhakemesi İşlemlerinin Belgelenmesi

- Ceza muhakemesi işlemlerinin belgelenmesi gerekir.
- Yazılı olarak yapılan işlemler, özü gereği belgelidir. Örneğin; iddianame, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, tutuklama kararı.
- Sözlü veya eylemli işlemlerin, belgeleme amacıyla tutanağa bağlanması gerekir. Örneğin; teşhis tutanağı (PVSK Ek m. 6/17), yer gösterme tutanağı (CMK m. 85/2)
- Tutanağın içerik bakımından işleme ilişkin tüm süreci yansıtmaması ve şekil koşullarına uygun olarak düzenlenmesi gerekir.

Ceza Muhakemesi İşlemlerinin Dili

- Ceza muhakemesi işlemlerinde, resmi dil olan Türkçe'nin kullanılması zorunludur (Ay m. 3/1).
- Soruşturma evresinde ifadesi alınan veya sorgusu yapılan şüpheli, dinlenen mağdur ve tanıklar meramını ifade edebilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa ya da işitme ve konuşma engelli ise, tercüman aracılığıyla bu işlem gerçekleştirilir. Bu evrede tercüman hakim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır (CMK m. 202/3).
- Kovuşturma evresinde sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa ya da işitme ve konuşma engelli ise, mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir (CMK m. 202/1).
- Türkçe bilmeyen ya da engelli olan şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderleri, yargılama gideri sayılmaz ve bu giderler Devlet Hazinesince karşılanır (CMK m. 324/5).
- Türkçe ile meramını ifade edebilecek olan sanığın Türkçe dışında açıklamada bulunması mümkün değildir. Sanık, istisnai olarak iddianamenin anlatılması ve esas hakkındaki mütalaanın verilmesi üzerine savunmasını kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri listeden sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu tercüman giderleri Devlet Hazinesi tarafından karşılanmaz. (CMK m. 202/4)
- Adil yargılanma hakkı bağlamında şüpheli veya sanık «muhakemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanma hakkı»na sahiptir (AIHS m. 6/3-e).
- Delil olarak kullanılabilecek belge veya diğer yazı yabancı dilde ise, yeminli tercüman tarafından Türkçe'ye tercüme edilmesi gerekir.

Ceza Muhakemesi İşlemlerinin Bildirilmesi

- Ceza muhakemesi işlemlerinin hukuki sonuç doğurmaları için, kural olarak yapılmaları yeterli olmayıp; ilgisine bildirilmesi ve bu bildirimin mevzuatta belirtilen usullere uygun olarak yapılması gerekir.
- Ceza muhakemesi işlemlerinin bildirilmesi hususundaki temel düzenleme, 7201 sayılı Tebligat Kanunudur; ancak CMK'da da bu konuya ilişkin hükümler mevcuttur (CMK m. 35-38).
- Ceza muhakemesinde tebligat, CMK'daki özel hükümler saklı kalmak koşuluyla Tebligat Kanununa göre yapılır (CMK m. 37/1).

Bildirim Usulleri

Doğrudan

Vasıtalı

Tefhim

Tevdi

Tebliğ

Elektronik
Tebliğ

Tevdi
Suretiyle
Tebliğ

Gösterme
Suretiyle
Tebliğ

Sözle
Tebliğ

Asma
Suretiyle
Tebliğ

İlan
Yoluyla
Tebliğ

Doğrudan Bildirim/Vasıtalı Bildirim

- Doğrudan bildirim, «**tefhim**» ya da «**tevdi**» suretiyle olur.
- «**Tefhim**», işlemin hazır bulunan ilgililere sözle açıklanmasıdır.
- «**Tevdi**», yazılı belgenin ilgiliye elden verilmesidir. (CMK m. 35/1)
- Örneğin, tutuklama kararı hem tefhim hem de tevdi suretiyle bildirilmektedir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir. (CMK m. 101/2)
- Vasıtalı bildirim, «**tebliğ**» olarak adlandırılır ve çeşitli şekillerde yapılabilir.

Elektronik Tebliğ

- Elektronik tebligat, işlemin ilgisine elektronik ortamda tebliğ edilmesidir.
- Tebligat Kanununun 7/a maddesine göre, **birinci fıkrada sayılan gerçek ve tüzel kişilere tebligatın elektronik yolla yapılması zorunludur.** Birinci fıkra dışında kalan gerçek ve tüzel kişilere talepleri halinde elektronik tebligat adresi verilir. Bu durumda bu kişilere tebligatın elektronik yolla yapılması zorunludur. Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre **elektronik yolla tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması halinde, Tebligat Kanununda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır.**
- Elektronik tebligat işlemlerini yürütmek amacıyla PTT tarafından kurulan, işletilen ve güvenliği sağlanan **Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS)** vardır. Tebligat çıkarmaya yetkili merci, elektronik tebligat mesajını hazırlayarak, UETS'ye teslim eder. UETS, elektronik tebligat mesajını zaman damgasıyla ilişkilendirerek muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştırır. Gizliliğin sağlanması amacıyla tebliğ edilecek içerik ve ekli dokümanlar, UETS tarafından şifrelenir ve bunlar ancak muhatap tarafından görülür. (*Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 9*).

- Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır (*Tebligat K. m. 7/a*) .
- Elektronik tebligat adresine elektronik tebligat mesajı ulaştığı konusunda bilgilendirilmek isteyen muhatap, elektronik posta adresini veya kısa mesaj alma özelliği olan bir telefon numarasını PTT'ye bildirir. Elektronik tebligat, muhatabın adresine ulaştığı anda PTT tarafından muhataba bilgilendirme mesajı iletilir. Bu mesaj kısa mesaj alma özelliği olan telefona ücreti mukabilinde, elektronik posta adresine ise ücretsiz olarak iletilir. Bu bilgilendirmelerin herhangi bir nedenle yapılamamış veya geç yapılmış olması, tebligatın geçerliliğini etkilemez. Muhatabın bu yolla bilgilendirilmesine ilişkin işlem kayıtları UETS tarafından tutulur (*Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 10*).
- Muhatap elektronik tebligat adresine, güvenli elektronik imzasını kullanarak veya e-Devlet kapısı üzerinden kimlik doğrulaması yaparak ya da PTT tarafından verilen şifre ile birlikte telefonuna kısa mesajla gelen tek kullanımlık doğrulama kodunu kullanarak erişir (*Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 11*).
- **UETS, elektronik tebligatın muhatabın adresine ulaşp ulaşmadığına dair delil kayıtlarını tutar ve bu kayıtları, tebligat çıkarmaya yetkili mercie derhal ve en geç yirmi dört saat içinde bildirir** (*Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 12*).

Tevdi Suretiyle Tebliğ

- İşlemin, yazılı olarak ve elden aracılık eden tarafından ilgiliye veya kanuna göre onun yerine tebligatı kabul edebilecek kimseye usulüne göre tevdi edilmek suretiyle bildirilmesine «tevdi suretiyle tebliğ» denir. Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hakim veya mahkeme kararları, hazır bulunamayan ilgisine tebliğ olunur (*CMK m. 35/2*).
- Tebligat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır. Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması halinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır (*Tebligat K. m. 10*). Kendisine tebliğ yapılacak şahıs adresinde bulunmazsa tebliğ kendisi ile aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır (*Tebligat K. m. 16*). Muhatap yerine kendisine tebliğ yapılacak kimsenin görünüşüne nazaran on sekiz yaşından aşağı olmaması ve bariz bir surette ehliyetsiz bulunmaması lazımdır (*Tebligat K. m. 22*).

- Tebliğ yapılacak şahıs huzurevi, öğrenci yurdu gibi içine serbestçe girilemeyen veya arananın kolayca bulunması mümkün olmayan bir yerde bulunuyorsa, tebliğin yapılmasını o yeri idare eden veya muhatabın bulunduğu kısmın amiri temin eder. Bunlar tarafından muhatabın derhal buldurulması veya tebliğin temini mümkün olmazsa, tebliğ kendilerine yapılır (*Tebliğat K. m. 18*).
- Tutuklu ve mahkumlara ait tebliğlerin yapılmasını, bunların bulunduğu müessese müdür veya memuru temin eder (*Tebliğat K. m. 19*). Tebliğ edilen karar, ayrıca kendisine okunup anlatılır (*CMK m. 35/3*).
- Kendisine tebligat yapılacak kimse veya onun yerine tebligatı kabule yetkili kimselerden hiçbiri gösterilen adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden birine yahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve teslim alanın adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır. Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, aynı usul uygulanır. Muhtar, ihtiyar heyeti üyeleri, zabıta amir ve memurları kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar (*Tebliğat K. m. 21*).

Gösterme Suretiyle Tebliğ

- İşleme ilişkin belgenin aslı ya da bir örneği ilgilinin eline teslim edilmeyerek; işlemin ilgiliye gösterilmesi, ilgilinin de belge üzerine tarih ve imza atması şeklinde gerçekleşen tebliğe «**gösterme suretiyle tebliğ**» denir.
- Tebligat Kanununun 43. maddesinde Cumhuriyet başsavcılığına yapılacak tebliğin belgenin aslının gösterilmesi suretiyle yapılacağı düzenlense de; CMK'nın 38. maddesinde Cumhuriyet başsavcılığına yapılacak tebligat özel olarak düzenlenmiş ve tebliği gereken evrakın aslının verilmesi suretiyle yapılacağı öngörülmüştür. Buna göre, Cumhuriyet başsavcılığına tevdi suretiyle tebliğ yapılması gerekmektedir.

Sözle Tebliğ

- Tebliğ, bazı hallerde «*sözle*» yapılabilir.
- Örneğin; tanıklar çağrı kağıdı ile çağrılabilir gibi (CMK m. 43/1) sözlü olarak telefonla da çağrılabilir. Ancak çağrı kağıdına bağlanan sonuçlar bu durumda uygulanmaz (CMK m. 43/2).

Asma Suretiyle Tebliğ

- Adresini değiştiren kimse yenisini bildirmediği ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilemediği takdirde, tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır. Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır (*Tebliğat K. m. 35/1-3*).
- Tüzel kişiler bakımından ise, daha önce tebligat yapılmamış olsa bile resmi kayıtlardaki adresleri esas alınır. Tüzel kişinin adresi değişmiş, fakat resmi kayıtlarda adres değişikliğine ilişkin güncelleme yapılmamışsa, tüzel kişinin eski adresine asma suretiyle tebliğ yapılacaktır (*Tebliğat K. m. 35/4*).

İlanen Tebliğ

- Adresi meçhul olanlara tebligat ilanen yapılır. Tebligat yapılamayan ve ikametgahı, meskeni veya iş yeri de bulunamayan kimsenin adresi meçhul sayılır. Adresin meçhul olması halinde keyfiyet tebliğ memuru tarafından mahalle veya köy muhtarına şerh verdirilmek suretiyle tespit edilir (*Tebligat K. m. 28*).
- İlan yolu ile tebliğ, tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde yayınlanan bir gazetede ve ayrıca elektronik ortamda yapılabilir. Tebliğ olunacak evrak ve ilan sureti, tebliği çıkaran merciin herkesin kolayca görebileceği bir yerine de asılır. Merci, icabına göre ikinci defa ilan yapılmasına karar verebilir. İki ilan arasındaki süre bir haftadan az olamaz (*Tebligat K. m. 29*).
- İlanen tebliğ, son ilan tarihinden itibaren yedi gün sonra yapılmış sayılır. İlanen tebliğe karar veren merci, icabına göre daha uzun bir süre tayin edebilir. Ancak bu süre 15 günü geçemez (*Tebligat K. m. 31*).

Ceza Muhakemesi İşlemlerinde Süreler

- Ceza muhakemesi işlemlerden oluşan bir süreçtir.
- İşlemlerin yapılması belirli süre koşuluna tabi tutulmuştur.
- Muhakemenin makul bir sürede tamamlanması adil yargılanma hakkı kapsamında olduğu gibi aynı zamanda hukuki güvenlik ve usul ekonomisi ilkelerinin bir gereğidir.
- **«Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir.»** (Ay, m. 141/3)

Ceza Muhakemesi İşlemlerinde Süreler

Etkisi Bakımından

Hak Düşürücü Süreler

Hakkın kullanılabilmesi için işlemin yapılacağı zaman diliminin «üst sınırı» gösterilerek belirlenen sürelerdir.
Örneğin: TCK m. 73/1, CMK m. 268/1

Koruyucu Süreler

Bir işlemin yapılamayacağı zamanı göstermek için sürenin aşağı sınırı tayin edilerek belirlenen sürelerdir.
Örneğin: CMK m. 176/4

Tamamlayıcı Süreler

Uyulmadığı takdirde yaptırımı olmayan, muhakemenin uzamasını önlemek amacıyla öngörülen sürelerdir.
Örneğin: CMK m. 268/2

Belirleyen Bakımından

Kanuni Süreler

İşlemin yapılacağı sürenin kanunda kesin olarak düzenlendiği hallerde kanuni süreden söz edilir.
Örneğin: TCK m. 73/1, CMK m. 268/1

Takdiri Süreler

İşlemin yapılacağı sürenin belirlenmesi ilgili merciin takdirine bırakılan sürelerdir.
Örneğin: CMK m. 226/3

Sürelerin Hesaplanması

- Gün ile belirlenen süreler, tebligatın yapıldığının ertesi günü işlemeye başlar (*CMK m. 39/1*).
- Süre, hafta olarak belirlenmiş ise, tebligatın yapıldığı günün, son haftada isim itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer (*CMK m. 39/2*).
- Süre, ay olarak belirlenmiş ise tebligatın yapıldığı günün, son ayda sayı itibarıyla karşılığı olan günün mesai saati bitiminde sona erer. Son bulunduğu ayda sayı itibarıyla karşılığı olan gün yoksa; süre, ayın son günü mesai saati bitiminde sona erer (*CMK m. 39/3*).
- Son gün bir tatile rastlarsa süre, tatilin ertesi günü biter (*CMK m. 39/4*).

Adli Tatilde Süreler

- Ceza işlerini gören makam ve mahkemeler her yıl 1 eylülde başlamak üzere, 20 temmuzdan 31 ağustosa kadar çalışmaya ara verirler (CMK m. 331/1).
- Adli tatilde yapılan tebligat geçerlidir; ancak süre, tatilin bittiği günden itibaren 3 gün uzatılmış sayılır (CMK m. 331/4).

Eski Hale Getirme

- Ceza muhakemesi işlemlerinin yapılması için yasada öngörülen «**hak düşürücü nitelikteki sürelerin**» kusur olmaksızın kaçırılması durumunda ilgili kişilerin hak kaybına uğramamaları için eski hale getirme kabul edilmiştir.
- ❖ **DİKKAT:** Zamanaşımı gibi ceza hukukuna ilişkin süreler için eski hale getirme yoluna gidilemez.

Eski Hale Getirme Nedenleri

Sürenin kusursuz olarak geçirilmiş olması (CMK m. 40/1) Örnek: Deprem, su baskını, hastalık vb.

Kanun yoluna başvuru hakkının bildirilmemesi (CMK m. 40/2)

Kanunda öngörülen diğer hâller (Sanığın yokluğunda yapılan işlemler, CMK m. 198, m. 274, m. 292)

- Eski hâle getirme dilekçesi, **engelin kalkmasından itibaren yedi gün içinde**, süreye uyulduğunda usule ilişkin işlemleri yapacak olan mahkemeye verilir (CMK m. 41/1).
- Dilekçe sahibi, sürenin geçmesinde **kusuru olmadığına ilişkin olguları, varsa belgelerini de ekleyerek açıklar**. Dilekçe verildiği anda usule ilişkin yapılamayan işlemler de yerine getirilir (CMK m. 41/2).
- Süresi içinde usul işlemi yapılsaydı, **esasa hangi mahkeme hükmedecek idiyse**, eski hâle getirme dilekçesi hakkında da o mahkeme karar verir (CMK m. 42/1).
- Eski hâle getirme isteminin **kabulüne ilişkin karar kesindir; reddine ilişkin karara karşı itiraz yoluna gidilebilir** (CMK m. 42/2).
- Eski hâle getirme dilekçesi, **kararın yerine getirilmesini durdurmaz**; ancak, mahkeme yerine getirmeyi erteleyebilir (CMK m. 42/3).

Eski Hale Getirme Usulü ve Sonuçları

Muhakeme İşlemlerindeki Sakatlıkların Yaptırımı

Yokluk

Butlan

Hak Düşümü

Kabul Edilmezlik

Yokluk

- İşlemin temel unsurlarında bir eksiklik söz konusu olduğunda, bu işlem «yok» sayılır.
- Yokluk hâlinde işlem hukuk düzeninde hiç doğmamış sayılır.
- Yokluğun bir kararla tespit edilmesi gerekir.
- Yokluk hâli herkes tarafından, her zaman ileri sürülebilir, re'sen göz önünde bulundurulur.
- Örneğin: İddianame, mahkeme kararı gibi işlemlerde imza unsurunun eksikliği

Butlan

- Butlan halinde, yapılan işlem hukuk düzeninde var sayılır, doğmuştur.
- Bu işlem, batıl sayılıncaya kadar hüküm ifade eder.
- Bu işlemdeki «sakatlığın» bir başka işlemle tespit edilerek iptali gerekir.
- «Mutlak butlan» hâlinde, yetkili merci sakatlığı re'sen inceleyip, işlemi geçersiz saymakta; «Nisbi butlan» hâlinde, yetkili merci sakatlığı re'sen değil, ancak ilgili tarafından ileri sürülmesi kaydıyla iptal edilebilmektedir.

Hak Düşümü

- Bu yaptırımın türü, hak düşürücü süreler bakımından söz konusudur.
- Hakkın kullanılması için yapılması gereken işlemlerin belirlenen süre içinde yapılmaması halinde hakkın kaybedilmesi, artık kullanılmamasıdır.
- Örneğin: Failin ve fiilin öğrenildiği tarihten itibaren 6 ay içinde şikayet hakkı kullanılmaz ise, düşer.

Kabul Edilmezlik

- İşlemin kabule şayan olmadığı gerekçesiyle reddedilmesidir.
- Örneğin hakimın reddi talebinde ret sebepleri ile delilleri gösterilmelidir. Aksi halde, talep «kabul edilmezlik» gerekçesiyle reddedilir.

Muhakeme İşlemlerindeki Aykırılıkların Giderilmesi

Geri Alma

- İşlemi yapan tarafından işlemin ortadan kaldırılmasıdır.

Yenileme

- İşlemi yapan makamın işlemi hukuka uygun olarak yeniden yapmasıdır.

İslah

- Başka bir merciin hukuka aykırı işlemi ortadan kaldırıp yeni bir işlem yapmasıdır.

Düzeltilme

- İşlemi yapan tarafından işlemin sadece hukuka aykırı olan kısmının hukuka uygun hale getirilmesidir.

Çevirme

- İşlemin aynen korunması; ancak iradeye uygun başka bir işlemmiş gibi kabul edilmesidir.

Bozma

- Başka bir merciin işlemdeki hukuka aykırılık nedeniyle işlemi ortadan kaldırmasıdır.